

CHILD PSYCHOLOGY AND CHILD CARE—B

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note : Attempt one question each from Sections A, B, C & D carrying 10 marks each and the entire Section E consisting of 10 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION-A

- I. Discuss the different factors that effect the Language development of the child.
II. What are the factors affecting the physical growth of the child? Discuss the different stages of physical growth of the child.

SECTION-B

- III. How can we define emotions? What are the characteristics of children's emotions?
IV. Define Social development. What role family plays in the social development of the child?

SECTION-C

- V. What do you mean by Weaning? What are its advantages? What points should be kept in mind while weaning the child?
VI. What is Fertilization ? Discuss the common discomforts during pregnancy.

SECTION-D

- VII. Write down about the symptoms, causes and prevention of Flu in children.
VIII. Describe any two Digestive disturbances among children.

SECTION-E

- IX. Write short notes on the following :
(a) Advantages of Breast feeding.
(b) Useful aspects of Anger.
(c) Define Personality.
(d) Symptoms of Viral fever.
(e) What do you mean by Behaviour disorders?
(f) Define child development.
(g) Socialization.
(h) Define Prenatal development.
(i) Thumb Sucking.
(j) Characteristics of Problem children.

Punjabi Version

ਨੋਟ : ਭਾਗ ਓ, ਅ, ਬ ਅਤੇ ਸ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਹ ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖਿਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

- ਭਾਗ - ਓ**
1. ਬੱਚੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
  2. ਬਾਲਕ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤ ਹਨ? ਬਾਲਕ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

- ਭਾਗ - ਅ**
3. ਸੰਵੇਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
  4. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ?

- ਭਾਗ - ਏ**
5. ਦੁੱਧ ਛੁਡਾਉਣਾ (Weaning) ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ? ਦੁੱਧ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
  6. ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਗਰਭ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।

- ਭਾਗ - ਸ**
7. ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਫਲੂ (Flu) ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
  8. ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇ ਪਾਚਨ ਵਿਘਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

- ਭਾਗ - ਹ**
9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:
    - (a) ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਦੇ ਫਾਇਦੇ (Breast feeding)।
    - (b) ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ।
    - (c) ਵਿਅਕਤੀਤੱਵ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
    - (d) ਵਾਇਰਲ ਬੁਖਾਰ ਦੇ ਲੱਛਣ।
    - (e) ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (Behaviour disorders) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
    - (f) ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
    - (g) ਸਮਾਜੀਕਰਣ।
    - (h) ਪ੍ਰੀ-ਨੇਟਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
    - (i) ਅੰਗੂਠਾ ਚੂਸਣਾ।
    - (j) ਸਮੱਸਿਆ ਮੂਲਕ ਬਾਲਕ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।